

Anna Pazos: “Quan estàs mort per dins, deixes de desitjar”

T eltemps.cat/article/24227/entrevista a Anna Pazos matar el nervi poder i desig

Xavier Puig i Sedano

Anna Pazos | cedida

Segueix-nos a Facebook per assabentar-te dels nostres darrers reportatges

Hi ha res que rellegui els dos llibres, que els uneixi?

No és premeditat, però segur que sí. A *Poder i desig* la matèria primera que agafo és la meva experiència perquè parlo de relacions interpersonals. Matar el nervi és també la meva experiència. D'alguna manera estan relacionats segur.

Amb quina voluntat escriu *Matar el nervi*?

Amb la mateixa voluntat que s'escriu qualsevol cosa. Treure una cosa que tens a dins i que et crema i que necessites explorar d'alguna manera.

Hi ha una voluntat ideològica?

Ideològica? Espero que no. Realment no, no és la meva intenció. No és la meva intenció trenar un relat ideològic. Però, d'alguna manera és el que passa quan fas una sèrie d'experiències i les poses una rere l'altra. Sembla que t'estan explicant alguna cosa coherent que en el moment en què l'estàs vivint no ho sembla. I d'aquesta cosa que t'estan explicant se'n pot extraure una forma de veure el món o una ideologia. Però la meva escriptura no crec que sigui ideològica o no té aquesta intenció al final. Crec que si hi ha cap valor, si d'alguna manera se'n surt, el llibre, és perquè aconsegueix transcendir la ideologia que jo hi hagués volgut ficar, que en aquest cas no sé ni quina és, perquè no és un llibre ideològic, per mi.

Hi ha un relat molt en primera persona, molt personal això. Li ha costat trobar la seva veu o sentir-se reconeguda en allò que escriu?

Això és el més difícil d'escriure, trobar la teva veu. Al final aquest llibre és el primer llibre que escric. Però, és el resultat d'estar molts anys escrivint al meu cap i en documents que no s'han publicat i articles. Però sí, tot ha estat un llarg esbós d'alguna cosa fins al llibre. Fa cinc anys o així em van proposar escriure un llibre i vaig dir que no perquè encara no em sentia capaç. En part perquè encara no sentia que hagués trobat la meua veu. Que sona molt clixé o molt repel·lent, però era així, si seia a escriure, no sortia res. No sabia encara què estava dient o què volia dir. I en el moment en què sento que sí que la tinc és quan començo a escriure.

En aquest llibre hi ha un viatge. És una fugida, en certa manera, o és més una recerca?

Les dues coses suposo. En qualsevol cas els viatges o les estades a l'estranger en si són una excusa per parlar d'una altra cosa. Ni tenia cap intenció de fer un llibre de viatges ni de fer reportatge sobre l'estranger i Déu-me'n-guad. El que m'interessava no era això. Era el sentiment de fons que hi havia tot aquest temps. Recerca o fugida, és similar.

Hi ha qui ha dit també que és una mena de viatge iniciàtic abans de l'adulthood?

Sí, això és una cosa que s'ha repetit molt. No és una cosa que jo digui en cap moment. Potser marca el final no tant de la joventut com d'una forma d'estar-se al món i de relacionar-se. Canvia en el moment en què s'acaba el llibre, és quan més o menys jo marco el punt final d'això. Que després és un punt i final fals perquè no hi ha punts finals mai de res. Però sí, acabo el llibre amb una sensació de tornada. I d'arribada, d'alguna manera. D'arribada i de principi d'alguna cosa. Més sòlida.

Posa al final del llibre l'exploració sobre les arrels, que potser algú podia esperar que fos al principi del llibre, en ordre biogràfic.

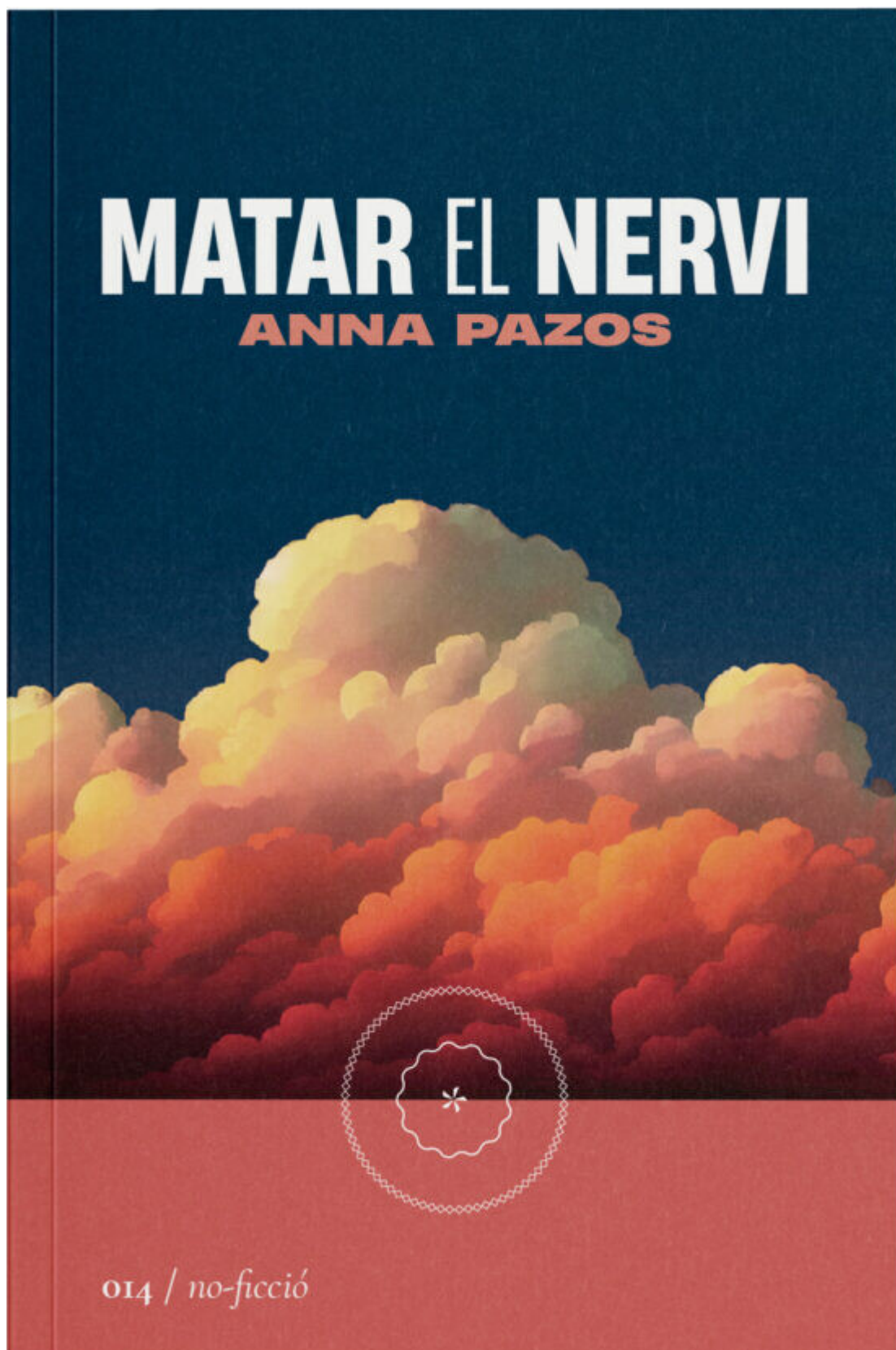
Sí, sí. Tenia sentit. Jo sabia que l'últim capítol volia que fos el capítol sobre Barcelona. No és ben bé Barcelona realment, és més el Vallès, Barcelona, els orígens. Quan la fugida cap endavant comença a deixar de donar fruits, comences a mirar cap enrere. I per això ho he fet.

Aquesta necessitat d'arrelar, se li apareix estant a fora, sobretot?

No, crec que se m'apareix estant aquí i no tenint un lloc clar al que pertànyer. Sentir que pertany a un lloc quan ets fora és més fàcil. Però, estant aquí, precisament per la diversitat dels meus orígens familiars, sento una certa dissociació o no tinc aquest sentiment molt fort de pertinença que imagino que altra gent sí que el té. I en cap moment penso que això sigui una mancança, compro molt el relat de la cosa cosmopolita, de ciutadans del món, etc. Fins al moment en què m'adono que això és *bullshit* i intento entendre d'on ve la sensació de desarrelament.

Què entens quan entens aquesta sensació de desarrelament?

Llavors és quan en l'últim capítol miro una mica la història de la meva família. Intento construir un relat dels meus orígens. Perquè la teva història, la teva història familiar és com una qüestió que dones per feta, però mai... Si no és una cosa que et piqui o que et pertorbi, pots no mirar-te-la mai. No ets molt conscient de les particularitats del que t'ha forjat. Creus que és una cosa universal, que més o menys tothom deu viure de la mateixa manera. I he fet aquest exercici d'explorar el meu origen i provar de veure quines coses m'han determinat.

És honest situar des d'on es parla.

Sí, clar. No soc una veu universal, abstracta, saps? Parlo des d'un lloc concret. És com mirar-me aquest lloc.

Ara se sent més lloc aquí, a Barcelona?

Sí, ara sí. És a dir, ara ja tinc zero ganes de viatjar a l'estranger, de marxar. Ara estic a la següent fase, que és pensar en marxar de Barcelona per tranquil·litat, per lloguers assequibles, etc. Però, no gaire lluny. L'etapa aquesta ja ha acabat. De moment, de moment. És que potser d'aquí a un any tot canvia.

En el primer capítol, sobre el temps que va viure a Grècia, té una certa mirada crítica sobre l'Erasmus?

No, crítica a l'Erasmus no. Jo només parlo de la meua experiència, que va ser bastant extrema. Sí que menciono que l'Erasmus és una *pijada*. És un privilegi que només et pots permetre si tens ingressos extra. En el 99% dels casos t'ho paga la família. No era una crítica a la institució de l'Erasmus en si, era com un relat de com va ser la meua experiència a l'Erasmus a Tessalònica. I com em va envair aquesta mena desassossec, que era com una mena de plagi de l'estat del país i de la ciutat, que se'm va fica dins i per poc no em destrueix.

La salut mental, amb temes com l'ansietat, és molt present a tot el llibre...

Mai hauria pensat en la salut mental com un tema del llibre. Hi ha una retòrica de la salut mental que està molt en voga avui i que no compro gens. Crec que s'ha d'estigmatitzar l'ansietat altre cop. Ho dic amb broma, però només mig en broma. Però sí, evidentment hi ha un batec al fons del llibre de l'estona, com una mena desassossec o una mena de angoixa. Jo no en parlaria en termes de salut mental o com un problema que s'ha de tractar a teràpia, no? És un estat d'ànim. És el meu i també és de molta gent que ho veu. Sí que m'interessa observar-lo i parlar-ne. Una sensació que va canviant al llarg de les èpoques. Perquè ara estava pensant en Nova York, i tenia al voltant molta gent que no era de Nova York i que estava molt desarrelada també.

Del llibre se'n desprèn també un cert escepticisme cap a la capacitat de les estructures d'influir o de guiar la nostra vida, en contrast amb la responsabilitat individual.

Crec que s'ha de fugir en general de la tendència a culpar forces externes de les coses que et passen. En la mesura en què puguem, evidentment, perquè de vegades hi ha moltes coses que no depenen de tu, és a dir, les teves condicions, si socioeconòmiques. No estic dient que sigui culpa teva si tens un treball de merda o si no tens vacances. És important saber distingir quan una cosa és culpa teva i quan tu tens un poder i, per tant, una responsabilitat per controlar la decisió.

Al llibre, en un moment, explica que el judaisme li ressona. De fet, és un tema que apareix als dos llibres. No explica, però, com és que li ressona...

Al capítol d'Israel dic que em fascina veure una gent amb un sentiment de clan tan fort. És una cosa que no he vist mai fins allà. Però va més enllà d'això, evidentment. El judaisme com a cultura, religió, fins i tot com a civilització, té una riquesa i una profunditat que em va fascinar en el seu moment, quan vaig entrar en contacte. Abans, a l'Israel, no sabia res del judaisme. I la quantitat de capes i la profunditat de tot, de la mitologia, de la literatura, de la història, em va captivar molt. També m'interessava com la branca més mística del judaisme, la càbala. D'una manera no tan religiosa, potser més literària o poètica, però sí, m'intrigava. I també crec que era una mica aquesta fascinació per una tribu que s'ha resistit a desaparèixer tot i estar segles a l'exili. I aquesta incomprensió que jo sentia davant d'aquest fet. Era el contrari del que soc jo, una persona que tingui aquesta identificació tan forta amb una mena de tribu.

Hi ha un interès espiritual, també?

Sí, sí. Però sempre a un braç de distància, perquè jo vaig veure a Jerusalem i a Jerusalem els ortodoxos tenen molt poder. Vaig experimentar una mica com, als seus guetos, apliquen la seva llei. I això no té res a veure amb l'espiritualitat que a mi m'interessa del judaisme. M'interessava més a nivell teòric.

Fent el salt a *Poder i desig*, quina relació tenia amb la Bíblia abans d'encarar aquest llibre?

Molt poca. Aquest llibre va ser un encàrrec i quan m'ho van proposar em va semblar una excusa meravellosa per tornar a llegir el llibre del Gènesi, per tornar a la Torà. La Bíblia és un llibre que, sobretot el llibre del Gènesi, que quan l'agafes per primera vegada i el llegeixes, tens la sensació que ja l'has llegit moltes vegades, perquè està com tan present, que d'alguna manera hi vius. Però ni l'havia estudiat, ni l'havia llegit amb anterioritat, ni el tenia present. Ni tinc estudis teològics, ni he estudiat a l'escola de monges, ni res. I el vaig agafar amb una aproximació molt secular. Tinc uns temes que m'interessen i vaig llegir aviam quins d'aquests episodis em servien per parlar d'aquests temes. I vaig trobar el desig.

SÈRIE
ASSALTAR
LA BÍBLIA

Anna Pazos

Poder i desig

FRAGMENTA EDITORIAL

Per què deixes posar la paraula "poder" al costat de "desig" al títol?

No va ser meva la decisió. Jo li volia posar un altre títol, però no em van deixar. Jo li volia posar La dona sense nom. Però, al final es va quedar aquest. El vaig aprovar evidentment i em va semblar bé. Són els temes dels que tracta l'assaig, de desig i de poder. De la sensació de poder que un té segons quin espai té tot el món. I com interactuen aquestes coses.

Al seus llibres hi ha voluntat de discernir entre el que és poder i el que és desig?

No sé si ho diria així. No crec que els distingeixi. Del desig m'interessa particularment el desig femení, que és el que exploro més al llibre. És el que conec. Aquesta força una mica ambivalent que té. I del poder m'interessa el que dèiem abans. Fins a quin punt el pots exercir quan les coses et van en contra estructuralment.

Seguint amb la qüestió del desig, diu que aquest "ens durà una vegada i una altra a una zona gris del que no es pot comprendre". Què vol dir?

Jo parlo dels casos en què les coses que vols, desitges, estan en contradicció directa amb les coses que penses o que creus que et farien bé. Quan bàsicament et fan anar pel pedregar. Com bregar amb aquestes situacions de manera que tu governis per les coses que fas i no et sentis que estàs arrossegat per una torrentada que no controles. Passa sovint amb el desig. Sents que és una cosa que t'està passant a tu. Això passa per ser capaç de conviure amb aquestes contradiccions que a vegades són irresolubles. No les pots controlar, és una farsa. Si poguessis decidir què desitges i què no, no sé com seria el món, però no seria així.

Creu que en el desitjar hi ha una penitència o una virtut?

No ho sé. Abans que res és un senyal de vida, que hi ha vida. Quan estàs apagat, mort per dins, t'adones que deixes de desitjar, en general. Tot està unit: el desig sexual, sexual o eròtic, amb l'aspiració, amb l'ambició laboral-professional, el desig de viure, de ser feliç, de perseguir experiències... A vegades, quan passes una època fosca, notes que n'estàs sortint quan, de sobte, comences a desitjar alguna cosa. Per tant, és un bon indicador que estàs viu, almenys, que no estàs mort. A la vegada, si no saps controlar el teu desig, et pot destruir bastant.

Per què li interessa l'ambivalència de la condició humana? A *Poder i desig* hi diu que "l'ambivalència és un element central de la nostra vida" i a *Matar el nervi* que "et molesta que es redueixi l'ambivalència de les relacions humanes a una qüestió de poder".

Sí, el que molestava era que, a vegades, amb les relacions com més eròtiques entre persones, hi ha una situació que és la evident, objectiva, i després hi ha un subtext o una mena de força subterrània que està governant la situació i que ningú està dient en veu alta, però que és obvi que està allà. En el discurs inicial del #metoo, no es

contemplava això, no es reconeixia. A vegades tu com a dona encara que estiguis en desavantatge objectiu, a vegades tens el poder. Creia que això ens victimitzava. No feia justícia a l'experiència de ser una dona, al que és ser una dona.

Es refereix a l'ambivalència com un "element central", què vol dir?

Si et pares a pensar, la majoria de vegades, hi ha un terreny gris que és per on es filtren totes les coses que ens pertorben, que no saps d'on venen. I és el terreny on vols coses que no et beneficien, que potser t'acaben humiliant o fent mal. I, evidentment, no tot és així a la nostra vida, sinó seria impossible viure, però és el terreny que m'interessa. Perquè és com el terreny de joc de moltes relacions sexuals i sexuals. El sí entusiasta o el no entusiasta, no tenen gaire interès en aquest sentit, perquè és el que és i ja està. Però és l'ambivalència de l'inici, la que s'intenta regular, i en la que m'interessa veure com incidir-hi.

Què vol dir quan diu que "et pots enamorar del patiment dels rebuig"?

Parlo d'un tio del que em vaig penjar quan tenia 13 anys i vam tenir una relació de 3 dies, potser. Però vaig passar tot un any, segon d'ESO, escrivint poemes torturats, Anava Sabadell a veure si el veia. A vegades la intensitat del patiment, del primer rebuig adolescent, és tan intens com l'amor, com el desig. A vegades el que vols és seguir sentint aquella intensitat, el que vols és no tornar a la cosa banal de la normalitat.. I hi ha un vídeo de Louis CK amb un altre còmic, no sé com es diu, el Louis té el cor trencat. L'havia deixat la dona i l'altre li diu que això està molt bé, "gaudeix, aquesta part és la bona, encara estàs sentint la intensitat". La part dolenta és quan et deixa d'importar. La part dolenta és quan s'acaba, és com si el patiment fos una continuació de l'amor i el que realment és trist i tràgic és quan això s'apaga i desapareix. El que jo descobreixo d'adolescent en aquest paràgraf és que puc seguir sentint aquesta intensitat si m'aferro al patiment, el patiment del patiment. I al final ja, evidentment, la persona passa a ser un element totalment secundari i ets tu amb el teu patiment.

Com ho fa per anar aquests 13 anys enrere a buscar aquestes històries?

Jo tinc moltes llibretes a tots els llocs on he viscut, a casa de ma mare, el meu pare, la meva, són llibretes que potser hi ha tres pàgines escrites i estan la resta en blanc. Estava mirant llibretes buscant inspiració i em vaig trobar la meva llibreta de quan tenia els 13 anys. Poso un fragment de la llibreta al llibre. Em va impactar molt perquè em vaig adonar que hi havia un patró que després vaig repetir durant l'adolescència, fins i tot durant la vintena. Ja als 13 l'havia estrenat. Era la cosa aquesta melodramàtica de patir per un home absolutament absurd, que realment fos secundari. Un patiment que no es basava en una connexió real i profunda que hi havia hagut, sinó en una idea meva. És la gràcia i el perill d'escriure llibretes i diaris quan ets molt jove, que després hi tornes i t'adones que no has canviat tant.

Subscriu-te a El Temps i tindràs accés il·limitat a tots els continguts.